

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 25. januarija 1895.

Politiški oddelek.

Davčna reforma in nemška levica.

Liberalci hočejo koalicijo dobro izkoristiti zase. To se jim tudi zameriti ne more, kajti vsaka stranka dela pred vsem zase. To bi bili desničarji že poprej morali vedeti, predno so šli po levičarje po kostanj v ogenj. Levica ima glavno besedo pri koaliciji, in ima zatorej nekako pravico si v prvi vrsti sebi pripisovati zasluge za vse dobro, kar sklene koalicija. Seveda tega dobrega ni veliko. Jedinu davčno reformo je, s katero se more ponašati koalicija, ako jo bode dognala.

Ž njo se bodo nekoliko ponižali davki manjšim davkoplačevalcem. Seveda bi to dobroto tudi brez koalicije bili dosegli, kajti minister Steinbach je tudi že bil predložil načrt zakona o davčni reformi, ki je še dalje segel, nego je Plenerjev. Ta načrt so pa konservativci pokopali, ko so vigli Taaffejevo vlado in sedaj je bilo na novem finančnem ministru Plenerju, da se loti davčne reforme, ali pa stvar tudi popusti. Plener se je stvari znova lotil na podlagi novih načel in ima pravico zahtevati, da se njemu priznava zasluga za davčno reformo, ako se v resnici izvede, oziroma stranki njegovi. Glavno delo pri tem tudi levičarje zadeva. Znižanje davkov je popularna stvar in zaradi tega je jako naravno, da levica si skuša to zadevo izkoristiti v svojo korist. Mej Nemci se razširja neka knjižura, v kateri se vsa zasluga za davčno reformo pripisuje levici, ki je druge stranke tako rekoč za seboj potegnili, da jej pomagajo sodelovati.

Konservativni listi se malo jeze, da levica sama sebi zasluge pripisuje, ko so vendar vse stranke sodelovale. Menda ne vedo, da se navadno le polkovnik z redom odlikuje, ako se v vojski izkaže polk, ravno tako zasluge koalicije se pripisujejo levici, ki je njena voditeljica, druge stranke tako le tapajo za njo. Levica je znala za seboj potegniti desnico, ko je šlo vreči grofa Taaffeja in se je tako postavila na čelo koalicije in druge stranke

so postale njeno orodje. Mi vemo, da konservativcem ni prav, da se nemškimi liberalcem pripisujejo zasluge za davčno reformo, ker vedo, da jim pri volitvah to utegne škodovati. Kdor pozna razmere v planinskih deželah, ve, da je konservativna stranka baš zaradi tega si ohranila svoj vpliv, ker je vedno obetala ponižanje davčnih bremen za kmeta. Kaj si bode mislili sedaj, če to ponižanje pride od druge stranke. Tudi se bode težko prepričati, da je vse zasluga liberalcev, če je finančni minister Plener, ki ima pri tem glavno besedo, liberallec. Tako utegne davčna reforma še hud udarec biti za konservativce.

Konservativci si pa nimajo nobene pravice pritoževati, da se jim krivica godi, kajti sedanji položaj so sami zakrivili. Lahko bi bili sebi zagotovili te zasluge. Podpirali naj bi bili grofa Taaffeja pri volilni reformi. V tem slučaju bi se bila izvršila Steinbachova davčna reforma, ki bi bila veljala za zaslugo konservativcev. Liberalci bi bili jej pa jako hudo nasprotovali, ker bi bila baš ta reforma posebno hudo zadela večje podjetnike. Tako bi bili se konservativci lahko pokazali kot prijatelji nižjih in srednjih slojev. Za dolgo bi bil politični vpliv njih stranki zagotovljen. Res bi morda ta ali oni poslanec pri razširjeni volilni pravici ne bil več prišel v zbor, ali stranka bi le ohranila svoj vpliv. Pri taci stvareh se ne gre gledati na posamične osebe, temveč na skupne koristi. Tako so pa konservativci le utrdili liberalizem v Avstriji.

Liberalci pa morajo že naprej davčno reformo razglasiti za veliko delo. To že zaradi tega, da se konservativci ne bodo upali delati ovir, ako bi se tudi ne zagotovila volilna pravica tistim, katerim se davek zniža pod 5 gld. Če bi se konservativci kaj ustavljali, bi s tem le podkrepili liberalno trditev, da se je le levičarjem zahvaljevati za davčno reformo. Posebno bi kočljiv položaj bil za konservativce, ki bi davčna reforma bila vsprejeta proti njih glasovom.

Vidi se, da je državniška modrost spravila konservativce v jako težaven položaj. Za vse, kar slabega stori koalicija, pada odgovornost nanjo, ker so jo omogočili pridobitve si pa zna levica proglasiti za svoje zasluge,

ker je voditeljica koalicije. Posebno je konservativna stranka napak storila, da je privolila, da se je liberalec imenoval za finančnega ministra. Ta portfelj je najvažnejši in konservativci, ki so tedaj imeli v rokah ključ položaja, bi ga bili lahko zase zahtevali. Levica bi se tudi tedaj bila udala, ker jej je šlo za obstanek. Desnica si pa ugodnega položaja ni izkoristila in sedaj že žanje grenek sad za svoje napake. Kdo ve, če se po novih volitvah njen položaj dosti ne pohujša, kajti levica bode izkoristila zase ves sedanj vpliv, pa tudi druge stranke bodo v svojo korist porabile napake toliko proslavljanih konservativnih politikov.

Politični pregled.

Istrski porotniki. — Tržaška odvetniška zbornica je te dni imela občni zbor. Gospodje so sklenili obrniti se do ministerstva pravosodja in notranjih stvari, da naj se premene sezname porotnikov. Če se jemlje Slovani za porotnike, pridejo po mnenji odvetniške zbornice za porotnike možje, ki za ta posel niso sposobni. Nam je precej jasno, zakaj Italijani odrekajo Slovanom sposobnost. Boje se namreč, da bi kak italijanski rogovilež ne bil zaradi kakega protiaustrijskega početja obsojen pred porotniki, in pa da bi v porotni sodbi zgubili močno orožje proti Slovanom. Slovanski časnikar, če je prišel pred italijanske porotnike, je bil gotovo obsojen. Večkrat je pri tem odločevala le strankarska strast. V odvetniški zbornici se je tudi predlagalo, da bi rovinski odvetniki napravili štrajk, dokler se ne premene sezname porotnikov. Po dolgi debati se je pa ta predlog odklonil, kajti za to pa gospodje še nimajo dosti poguma.

Češko državno pravo še vedno meša glave češkim politikom. Staročehi so prišli s predlogom, da se češkemu deželnemu zboru vrne pravica voliti državne poslance. Kramar je pa v imenu mladočeške stranke te dni predlagal, da naj bi se deželni red tako premenil, da bi bil namestnik odgovoren češkemu deželnemu zboru. Oba ta predloga nimata pričakovati nobenega uspeha. Za oba je potrebna dvetretjinska večina v državnem zboru, ne le v deželnem. Na Dunaji pa sedaj razmere za češko državno pravo in za vse, kar je ž njim v zvezi, sedaj niso najugodnejše. Taki predlogi stavijo se le zaradi tega, da ta ali ona stranka se pokaže kot zaščitnica češkega državnega prava. Na kak uspeh predlagatelji sami ne računajo in tudi računati ne morejo. Češka politika je zavožena in zastonj je dosedaj bilo vse prizadevanje, da bi jo spravili na pravi pot. Zavozili je pa niso Mladočehi, temveč že Staročehi in veleposestniki.

Posebno najvišje sodišče za Češko. — Poslanec Vašaty je tudi letos ponovil svoj predlog, da naj se osnuje posebno najvišje sodišče za dežele češke krone. Ta predlog je v zvezi s češkim državnim pravom in v deželnem zboru ne bode dobil večine. Proti njemu bodo glasovali Nemci in veleposestniki. Poslednji so se že popolnoma izneverili češkemu državnemu pravu, katero so dolgo časa tako odločno zagovarjali. Samo za Riegrov predlog bodo najbrž glasovali, da se deželnim zborom vrne pravico voliti državne poslance. Tega pa ne bodo storili iz naidušenja za deželno avtonomijo, temveč le zaradi tega, ker bi vprašanje o volilni reformi radi le še bolj zmešali in zavlekli. Veleposestniki ne marajo za nobeno razširjenje volilne pravice, ker se boje, da bi to s časom pripeljalo do tega, da se jim odvzamejo sedanje predpravitve. Politiko veleposestnikov vodijo povsod le lastni stanovski oziri, ne pa državne koristi.

Nova ogerska vlada se je v soboto predstavila zbornici. Njen program se od Wekerlovega le malo loči. V cer-

kveni in narodni politiki je naglašala ista načela, kakor prejšnja vlada. Ogerski Slovani od nje nimajo nič dobrega pričakovati. Skoro se nam je čudno zdelo, čemu je bilo potrebno premembe vlade ako vse pri starem ostane. Le po paznem čitanju vladne izjave smo našli razložek, okrog katerega se je menda sukala vsa kriza. Nova vlada naglašala, da bode gojila dobre odnošaje mej obema zbornicama. Iz tega sklepamo, da je Wekerle pred vsem moral odstopiti, ker se je sprl z gospodsko zbornico. Mnogi člani gospodske zbornice ga že zaradi tega niso mogli trpeti, ker ni bil plemenitaš. Gospodje si v svoji prevzetnosti še misliti ne morejo, da kak nepleminitaš more biti ogerski ministerski predsednik. Posebno se je pa jim Wekerle zameril, ker je cesarju predlagal pomlajenje zbornice z imenovanjem novih dednih članov in bil celo zapretil z odpravo gospodske zbornice. Zaradi tega so pa delali proti njemu, da so mu izpodkopali stališče. Cerkvena politika je pri tem bila le bolj postranska stvar. Ker je Banffy plemenitaš, sme upati, da mu gospodska zbornica ne bode delala prevelic težav; že v seji, v kateri se je nova vlada predstavila, se je videlo, da jo magnatje vse bolj spoštujejo nego prejšnjo, dasi je razvila bistveno isti program.

Ogerska opozicija. — Grofa Apponyi in Szapary sta novi vladi napovedala že v prvi seji najodločnejšo opozicijo. Videlo se je pa obema, da sta nejevoljna, ker sta se popolnoma prezrla pri sestavi nove vlade. Grof Apponyi se je že popolnoma mislil sebe na ministerskem stolu. Apponyi je pa v svoji razdraženosti celo nekako laskal se levici, a s tem si pač ni pogladil pota do vlade. Od skrajne leve je pa Justh se izrekel proti novi vladi in izredno hvalil Apponyija, gotovo z očitnim namenom, da ga še bolj nemogočega naredi. Prijateljstvo levico je namreč kaj slabo priporočila za politika, ki hoče na Ogorskem biti minister. Mogoče je celo, da je Banffy naprosil Justha, da je Apponyija hvalil in posebno omenjal, da se je ta vodja narodne stranke tudi vdeležil Košutovega pogreba, dočim se ga Wekerle ni, da s tem uniči jednega vladnega nasprotnika. Tem ugodneje je stališče liberalne stranke, čim manj veljave ima narodna stranka v višjih krogih.

Italija. — Mesto, da bi kralj odslovil Crispija, ministerskega predsednika, razpustil je zbornico. Nove volitve bodo aprila meseca. Skoro gotovo je, da v novi zbornici Crispi ne dobi večine, in da mu bode treba torej odkuriti z ministerskega stola.

Nemčija. — Nemški državni zbor je vsprejel predlog, naj se dovoli jezuitom vrnitev na Nemško. Katoliška stranka je s tem predlogom prodrila le, ker so bili tudi socialisti zanj. Ti so to svoje glasovanje motivirali s tem, da priznavajo vsakomur pravico razširjati svoje nazore, torej tudi jezuitom, kateri naj bodo ravno tako svobodni, kot vsakdo drugi.

Francija. — Narodni kongres je volil kakor smo že poročali, predsednikom republike Feliksa Faurea s 429 glasovi proti 360, katere je dobil Brisson. Faure je star 54 let. Očemu je bil tapetnik, sina ta obrt ni veselil in se je izučil strojarstva, pozneje pa postal trgovec z usnjem. S svojo marljivostjo pridobil si je v kratkem znatno premoženje in zagotovil zaupanje svojih someščanov, ki so ga volili v razne zastope. L. 1881. je prišel v parlament, postal podpredsednik, državni tajnik, in je bil v sedanjem kabinetu minister mornice. Od navadnega strojarja torej popel se je do ministra in česar ni gotovo sam nikdar pričakoval, volili so ga predsednikom republike. Faure kot parlamentarec ni bil politik, pač pa vrl ekonomist, zanimal se je bolj za gospodarska vprašanja. Predsednikom so ga volili, ker ni noben prononsiran političen strankar, temveč vesten in koncilijaten mož, in ker se o njem ne ve ničesar, kar bi ga kompromitovalo, on je čistih rok. Po svojem mišljenju je konservativen republikanec, od katerega se pričakuje, da bo vreden naslednik Carnota. Zlasti se dobro tolmači njegov nagovor, v katerem zatrjuje, da hoče stati nad strankami in pozivlje na podporo vse republikanske poslance.